

Iveland kommune

Plan for friluftslivets ferdselsårer

Iveland kommune 2027-2030

Vedtatt av kommunestyret 8. oktober 2026

Innhold

Planens kapitler og hovedtemaer:

Bakgrunn for planen	2
Formål med planen	2
Forholdet til andre planer og nasjonale føringer	3
Begrep og definisjoner	4
Om planarbeidet	4
Roller og ansvar	6
Eksisterende ferdselsårer og fremtidige muligheter	6
Oversiktskart Iveland kommune	7
Ferdelsårer i Iveland kommune	8
Tiltak og strategier 2027-2030	10
Turrutedatabasen	10
Lovverk og lokale avtaler	11
Vedlegg - avtalemål	12

Bakgrunn for planen

Friluftslivets ferdselsårer er et nasjonalt prosjekt som ble satt i gang av Klima- og miljødepartementet for å ta vare på stier, løyper og turveier. Miljødirektoratet koordinerer arbeidet og hjelper kommuner med å sikre gode turopplevelser for alle.

Vi fikk tilsagn om prosjektmidler til utarbeidelse av planen i november 2022, og kommunestyret vedtok prosjektplan I desember 2022. Planarbeidet ble påbegynt. Av ulike årsaker har arbeidet ligget i bero de siste årene. Gjennom en dialog med fylkeskommunen har man fått en utvidet frist med ferdigstillelse til 15. november 2026.

Iveland kommune har noe sti- og løypenett av ulik standard, varierende grad av skilting/merking og øvrig tilrettelegging. Vi mangler en samlet oversikt over våre eksisterende og planlagte løyper med tilhørende informasjon. Plan for friluftslivets ferdselsårer gir en systematisk og samlet oversikt over eksisterende merkede ferdselsårer i Iveland kommune. Planen gir også en prioritert liste og forslag til nye merkede ruter og andre tiltak som kan bidra til økt utøvelse av friluftsliv i befolkningen. Et attraktivt friluftslivstilbud nært der folk bor i kommunen bidrar til bedre folkehelse, livskvalitet, bolyst og reiseliv.

I forbindelse med revidering av «Strategiplan for idrett og friluftsliv», vedtok kommunestyret i mars 2026 å oppnevne en arbeidsgruppe. Det er denne gruppen som også har fungert ved utarbeidelse av denne planen.

Arbeidsgruppen har bestått av kommunalsjef samfunnsutvikling (leder), leder av Iveland idrettslag, folkehelsekoordinator og rådgiver kultur (sekretær).

Fylkeskommunen har vært orientert gjennom prosessen.

Planen skal avklare hvilke stier/turveier man ønsker å prioritere (merke) og registrere i den nasjonale database for tur- og friluftsruter (turrutebasen).

Formål med planen

Hensikten med planen er å sikre nåværende og kommende generasjoner tilgang til turløyper i umiddelbar nærhet av tettsteder og sentrumsområder.

Hovedmål

- Kartlegge status og delvis vedlikeholdsansvar for friluftslivets ferdselsårer
- Avdekke behov for ønsker / endringer i dialog med grunneiere i årene fremover
- Etablere samskaping mellom offentlig og frivillig sektor
- Bidra til finansiering, bl.a. ved prioritering av spillemidler der dette er aktuelt

Delmål

- Økt fysisk aktivitet og bedre psykisk helse i befolkningen som helhet
- Skape økt bolyst med bakgrunn i et godt tilbud innen friluftsliv
- Sikre turstier/turveier spesielt nær bolig- og sentrumsområder, med færre og kortere fritidsreiser med privatbil i hverdagen

For å oppnå delmålene vil man søke løsninger basert på

- Økt kunnskap om rettigheter og plikter ved ferdsel gjennom innmark og utmark
- Bruk av standard grunneieravtale mellom grunneiere og tiltakshavere
- Vurdere spillemidler til anlegg der det er naturlig
- Vektlegge lik utforming og naturvennlig tilrettelegging, også når det gjelder informasjon
- Angi en standard for skilting og merking
- Informere om - og publisere plan for «Friluftslivets ferdselsårer»

Forholdet til andre planer og nasjonale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034

Kommuneplanen består av en arealdel og en samfunnsdel. Arealdelen angir hovedtrekkene i arealdisponeringen, rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk. Kommuneplanen rulleres normalt en gang i løpet av valgperioden. I vedtatte plan gjelder følgende:

Visjon: Iveland skal være et godt sted å leve sammen

Kjerneverdier: Modig, raus og troverdig

Våre satsingsområder er:

- Inkludering og fellesskap
- Bo og leve hele livet
- Klima, natur og samfunnssikkerhet
- Attraktiv arbeidsgiver

Kommunale planer og dokumenter innenfor samme tema er blant annet:

- Folkehelseoversikt
- Trafikksikkerhetsplan
- Strategiplan idrett og friluftsliv

Nasjonale og regionale føringer

Det finnes en rekke nasjonale og fylkeskommunale / regionale planer og oversikter som omtaler dette temaet.

Nasjonale føringer innen friluftsliv bygger på friluftsloven, en rekke forskrifter og utredninger samt Miljødirektoratets retningslinjer, med hovedvekt på friluftsliv for alle, bærekraftig ferdsel og folkehelse.

Regional plan for fysisk aktive liv i Agder 2024-2034

Denne planen ble vedtatt av fylkestinget 11. desember 2024, og har vært retningsgivende for vårt arbeid.

Målet med planen er at Agder er et aktivitetsvennlig samfunn med nærmiljøer, sosiale møteplasser og friluftslivsområder som bidrar til at flere er mer fysisk aktive. Planen vil stimulere til å styrke satsingen på tilrettelegging for økt fysisk aktivitet i nærmiljøet, gjøre det enklere for innbyggerne å bli mer fysisk aktive, samt stimulere til økt aktivitetsnivå hos de minst fysisk aktive eller de som opplever barrierer for deltakelse.

Begrep og definisjoner

En felles forståelse for begrep og definisjoner er en viktig forutsetning for god medvirkning og forståelse. I offentlig forvaltning skilles det imidlertid i flere sammenhenger mellom ulike typer **stier og løyper**. Følgende utvalgte definisjoner er hentet fra Miljødirektoratet og [merkehåndboka](#):

Friluftsliv: Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Ferdselsåre: Traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk.

Sti: Tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.

Turvei: Opparbeidet og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.

Sykkelløype: Lite eller enkelt tilrettelagt rute uten fast dekke for ferdsel med sykkel.

Skiløype: Ferdselsårer på snødekt mark som jevnlig trækkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes som traséer for vinterferdsel.

Turrute: Skilta, merka og kartfestet trasé for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk. Det skilles mellom flere typer turruter, se Merkehåndboka.no for mer informasjon.

Om planarbeidet

Avgrensning

Plan for friluftslivets ferdselsårer skal omhandle **etablerte (merkede) og planlagte fotturer**. Planen inkluderer sykkeltrasser og skiløyper. Plan for friluftslivets ferdselsårer tar for seg hele kommunen.

Organisering

Det er i 2026 etablert en arbeidsgruppe bestående av leder av Iveland idrettslag, Arnulf Bærheim, folkehelsekoordinator Anvor Tveiten, kommunalsjef samfunnsutvikling Egil Mølland (leder) og rådgiver Finn Terje Uberg (som også ivaretar funksjonen som sekretær).

Medvirkning

Det har vært avholdt et informasjon- og dialogmøte i august 2026. Det har vært mulig å komme med innspill i saken gjennom egen artikkel og skjema på kommunens hjemmesider. Det har vært informert i kommunens månedlige informasjonsbrev «Bygdebrevet».

Kunnskapsgrunnlag og kartlegging

Det er begrenset med turkart, turbøker, sykkel-/padleguide og annen registrert oversikt som gir et godt grunnlag over ferdselsårene i kommunen. Det finnes noen eldre orienteringskart og Birkenes idrettslag har laget turkart i området rundt Ogge.

Kartleggingen har i hovedsak tatt for seg den fysiske infrastrukturen med følgende elementer:

- Merkede ferdselsårer med avklart og uavklart driftsansvar.
- Behovet for utbedringer av eksisterende traséer.
- Behovet for eventuelle nye traséer.

Oversiktskart

I kartgrunnlaget på side 7 finnes en oversikt over alle stier/turveier og løyper i Iveland i tre ulike kategorier:

- Eksisterende - med avtale (A)
- Eksisterende - delvis merket uten avtale (B)
- Turstier der man ønsker å få på plass avtaler - rangert fra 1-4 der 1 = mest viktig (C1, C2, C3 og C4)
- Mulighet for rullestol (R)

Skilting og merking

God skilting og merking sammen med informasjon og kartoppslag bidrar til trygg og skånsom ferdsel i naturen. Skilting og merking bringer folk enklere ut i naturen og terskelen for å utøve fysisk aktivitet senkes. Når det gjelder utforming, er det ikke brukt en felles standard for skilting og merking i kommunen per 2026. Design og utseende varierer av den grunn avhengig av hvem som har vært tiltakshaver. Det er i seg selv ikke en stor utfordring at skilt og tavler utformes ulikt, men det kan skape unødvendig forvirring og bidrar ikke til et helhetlig inntrykk av sti- og løypenettet i kommunen.

Det bør i fremtidig skilting brukes den samme standarden for å bidra til et helhetlig uttrykk og skilte og merke i henhold til merkehåndboka. En rekke tilskuddsordninger krever at skilting og merking gjøres i henhold til føringene som er lagt i merkehåndboka.

På samme måte bør man tilstrebe å bruke samme type informasjonstavler i hele kommunen.

Roller og ansvar

Grunneiere

Grunneiere har disposisjonsrett over egen grunn og er med det en svært sentral aktør i planlegging, tilrettelegging og utvikling av sti- og løypenettet. Det er derfor viktig med et godt og formalisert samarbeid mellom kommunen, grunneiere, frivillige organisasjoner og brukere.

Kommunen

Det offentlige er pålagt ansvaret for at det skal være mulig for alle å drive friluftsliv og er øverste arealmyndighet. Kommunen skal i henhold til [friluftsloven § 22](#) arbeide for å fremme friluftsmål innen sitt område og ivareta allmennhetens interesser i alle saker av interesse for friluftslivet. Kommunen har imidlertid ikke en lovpålagt oppgave med å drifte sti- og løypenettet.

Eksisterende ferdselsårer og fremtidige muligheter

Oversiktskartet viser hvor i kommunen de eksisterende og mulige ferdselsårene finnes.

[Kartet kan åpnes digitalt her](#). Tabellen i neste avsnitt beskriver oversikten nærmere.

Tursti på Lognøya, på grensen mellom Birkenes og Iveland kommuner.

På Lognøya, på grensen mellom Birkenes og Iveland kommuner, går det en fin sti som strekker seg over det meste av øya.

This topographic map of the Iveland and Vennesla regions in Norway displays numerous numbered red and blue lines, likely representing specific geographical features or administrative boundaries. The map includes labels for towns such as Hornes, Moi, Kile, Hægeland, Røyknes, and Skarpengland, as well as water bodies like Kilefjorden and Gåseflåfjorden. A yellow line runs along the coast, and a green line is visible near the bottom left.

Oversiktskart over registrerte stier, turveier, sykkeltrasér og skiløyper i Iveland kommune.

Ferdselsårer i Iveland kommune

Nr.	Navn	Lengde (km)	Standard	Bruk	Merket	Status og prioritering
1.	Lysløypa Vatnestrøm	2,2	God	Ski og fottur	Nei	A, R
2.	Ivedalsheia	6,0		Skiløype	Nei	A,
5.	Nasjonal sykkelrute 3 (*)	260	God	Sykeltrasé	Ja	A, R
11.	Ivelandshallen - Berefjell, kort	2,2	Sti	Fottur	Ja	A,
11.	Ivelandshallen - Berefjell, lang	3,3	Sti	Fottur	Ja	A,
11.	Berefjell - Ranestad, kort (**)	2,2	Sti	Fottur	Ja	A,
11.	Berefjell - Ranestad, lang (**)	2,7	Sti	Fottur	Ja	A,
12.	Slottbakkfjellet	1,2	Sti	Fottur	Ja	A,
20.	Avdagsfjellet sør - nord	2,6	Sti	Fottur	Delvis	B, C2
21.	Melandskanpen	2,5	Grusvei, sti	Fottur	Delvis	B, C2
22.	Møkjåland - Måvatn	1,8	Sti	Fottur	Delvis	B, C2
23.	Skaia - Halvfar - Budalsheia	3,5	Sti	Fottur	Begrenset	B, C3
24.	Lognøya	3,0	Sti	Fottur	Delvis	B, C3
25.	Øynaveien - Moltekjerr	2,4	Sti / terreng	Fottur	Begrenset	B, C4
26.	Kringsjå - Knudane	5,0	Sti / grusvei	Fottur	Delvis	A,
27.	Fredheimvegen - lysløype	2,2	Sti	Fottur	Delvis	C3
28.	Åmdal - Åmdal varde	1,0	Sti	Fottur	Delvis	B, C3
29.	Svengestølåsen	1,5	Sti	Fottur	Begrenset	B, C3
30.	Skisland - Bjørkestøl	2,5	Sti	Fottur	Delvis	B, C2
31.	Beiehølen - Bjørkestøl - Skisland	3,3	Sti	Fottur	Nei	C3
32.	Dovland - Jokelid	4,5	Grusvei	Fottur - sykkel	Nei	C4, R
33.	Kjetevatnet – Viltgården	4,5	Sti / grusvei / terreng	Fottur – sykkel (delvis)	Nei	C3
34.	Grosås - Båsfjellet	2,1	Sti	Fottur	Nei	B, C3

Nr.	Navn	Lengde (km)	Standard	Bruk	Merket	Status og prioritering
35.	Grosås - Heia - Myrbotn	4,5	Sti / terreng	Fottur	Nei	C4
36.	Løland - Ånestadknuten	2,0	Sti / terreng	Fottur	Nei	C4
37.	Eielandsveien – Pikestøl ved Eielandsvannet	2,0	Sti	Fottur	Nei	C3
38.	Bakkane - Heimreneskilen	0,3	Grussti	Fottur – Sykkel	Nei	R
39.	Hompen Høg	1,7	Sti	Fottur	Nei	C2
40.	Viltgården rundt	1,5	Sti / grusvei	Fottur	Delvis	C2

Merknader:

(*): Det kan være noe mangelfull merking noen steder. Dette kan skyldes mangelfulle avtaler

(**): En grunneier har sagt opp avtale om merking av turstier, så merking av sti i et område mellom Berefjell og Ranestad vil opphøre innen 2030.

Tiltak og strategier 2027-2030

Arbeidet med utarbeidelse av denne planen sees i sammenheng med arbeidet med strategiplan for idrett- og friluftsliv, som etter planen vil bli behandlet av kommunestyret i desember 2026. Eventuelle tiltak til friluftsmål, herunder ferdselsårer, vil bli vurdert i den planen.

Kommunen har ikke ressurser til å drifte og vedlikeholde ferdselsårene, og er helt avhengig av å inngå driftsavtaler med lag og foreninger og/eller grunneiere.

Anbefaling fra arbeidsgruppa:

1. Arbeidsgruppa anbefaler at man starter opp med en grunneierdialog for de turstiene hvor tiltak og avtaler ønskes velkommen
2. I tabellen er dette nevnt som kategori B med rangering C1, C2, C3 og C4, der C1 vurderes som mest viktig og C4 som minst viktig.
3. Det gjennomføres en årlig dialog mellom grunneiere, kommunen og evt andre intresenter for de løypene som har kategori A
4. Evt bruk av kommunale midler vurderes ifm kommunedirektørens årlige budsjettforslag

Tilrettelegging

Tilrettelegging bidrar til økt ferdsel og trygghet for alle som ferdes. Rydding, merking, skilting og annen tilrettelegging må skje på naturens og grunneierens premisser.

- Utgangspunktet er at det skal foreligge skriftlige avtaler mellom grunneiere og tilrettelegger.
- Ved merking og skilting skal Merkehåndboka legges til grunn.
- Enkelte områder kan være belastet på grunn av mange brukere og ulike brukergrupper. Merking og skilting kan bidra til å kanalisere trafikken utenom de mest sårbare områdene.

Turrutedatabasen

Det er Kartverket som har ansvaret for å forvalte og distribuere Nasjonal database for turruter.

Turrutedatabasen skal:

- *Gi kommunen et solid kunnskapsgrunnlag for saksbehandling, planlegging og rapportering*
 1. Sikre god forvaltning av friluftsområder ved å gi grunnleggende informasjon i arbeidet med kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder
 2. Være basisinformasjon i arbeidet med planer for friluftslivets ferdselsårer
- Sikre godt kartgrunnlag i beredskapssammenheng, som redningsaksjoner og uttrykninger
- Bidra til å fremme friluftsliv ved at samlet informasjon om turruter er lett tilgjengelig for alle i en database og gjennom avledede produkter

Noen av turstiene i Iveland ligger inne i turrutedatabasen. Nye prosjekter med skriftlige avtaler vil bli lagt inn i den samme turrutedatabasen.

Lovverk og lokale avtaler

[Friluftsloven - Lovdata](#)

[Allemannsretten - Miljødirektoratet](#)

Turstien mellom Skisland og Bjørkestøl.

Turstien mellom Skisland og Bjørkestøl er delvis merket. Selv om man kun er 200 m.o.h., er det lite vegetasjon enkelte steder. Området kan oppfattes som "midt fjells".

Vedlegg - avtalemal

Avtale om tilrettelegging og merking av tursti - mal Iveland kommune

Mellom _____ som grunneier av eiendommen gnr. ____ bnr. ____, i Iveland kommune og Iveland IL/ Iveland kommune (tilretteleggeren)

Definisjon

Med tursti menes her traseer for ferdsel til fots som er ryddet for vegetasjon, men uten, eller med liten, grad av opparbeidelse av grunnen. De er vanligvis merket, og bredden er ca 0,5 m.

Den eller de stier som omfattes av avtalen, er markert på kart som følger med avtalen.

Rydding, merking og skilting

Tilretteleggeren gis rett til og har ansvar for rydding, merking og skilting av turstien slik det framgår av kartet, samt enkelt vedlikehold. Dette skal skje på en slik måte at det ikke medfører skade på skog og omfatter normalt:

- Rydding av vegetasjon i traseen. Stien kan ryddes i inntil 1 m bredde mellom trestammene alt etter forholdene på stedet. Felling av trær krever særskilt samtykke fra grunneieren.
- Mindre tiltak i grunnen (fjerning av stein og stubber, enkle tiltak for å lede vannsig), samt utlegging av bru/klopp eller kavlelegging.
- Merking som kan bestå av maling på trær, varde eller stake/påle som er satt ned i bakken.
- Skilting og oppsett av informasjonstavler som kan settes opp der det er behov for slike. Plassering av tavler skal godkjennes av grunneier.

Vedlikehold

Tilretteleggeren gis rett til og har ansvar for å vedlikeholde merkingen, stien og de innretninger som er anlagt som ledd i denne. Tilretteleggeren har ansvar for rydding av søppel.

Skogsdrift og annen næringsutøvelse

Grunneierens næringsutøvelse begrenses ikke av avtalen. Før igangsetting av arbeid som vil vanskeliggjøre bruk av stien, skal grunneier varsle tilrettelegger, som om nødvendig sørger for informasjon til brukerne. Om nødvendig blir partene enige om midlertidig omlegging av stien.

Erstatning

Det ytes ikke erstatning til grunneieren for de tiltak avtalen omfatter. Tilretteleggeren bekoster nødvendig utstyr for merking og tilrettelegging.

Varighet

Denne avtalen gjelder i 10 år og fornyes automatisk for 10 år om gangen dersom ingen av partene har sagt den opp ett år før avtaletidens utløp.

Opphør/ tvister

Ved opphør av avtalen plikter tilretteleggeren å fjerne anlegg, skilt og andre innretninger, med mindre annet avtales. Eventuelle tvister om forståelsen av denne avtalen skal avgjøres i henhold til Lov om tvistemål.

Underskrift og godkjenning av avtale

Grunneier	Tilrettelegger - Iveland IL
Kontaktinformasjon:	Kontaktinformasjon:
Dato: _____	Dato: _____
Underskrift: _____	Underskrift: _____